

Minder leerkrachten, maar

'Bedenk een innovatieve manier om het lerarentekort tegen te gaan'. Dat was de opdracht van het project Innovatielmpuls. Van de zeven meest kansrijke concepten die inmiddels zijn geselecteerd, trekt het plan Slim Fit van obs De Torenuil in IJsselstein de meeste aandacht. Volgens dit plan hebben basisscholen straks geen klassen meer, maar units van 70 tot 90 leerlingen waarin een mix van leerkrachten en assistenten lesgeeft. Teamwork en functiedifferentiatie zijn de sleutelwoorden. De komende jaren mogen bijna 70 scholen ermee experimenteren.

Ed Booms: 'Geweldig inspirerend'.

Ed Booms van De Torenuil is blij. "Fantastisch dat wij ons plan kunnen uitvoeren. Dit concept brengt dynamiek en kwaliteit in het onderwijs. Er zijn minder leerkrachten nodig, maar er staan wel meer mensen voor de groep en we maken gebruik van ieders sterke punten. Daardoor gaat de kwaliteit van het onderwijs zeker niet achteruit."

De clusterdirecteur van obs De Torenuil en obs De Trekvogel van het bestuur Robijn (Regionaal Openbaar Basisonderwijs IJsselstein Nieuwegein), dat is aangesloten bij VOS/ABB, is een van de bedenkers van het plan. Het is gebaseerd op het TOM-onderwijs, zoals dat op De Torenuil – en in diverse varianten op andere TOM-scholen – al wordt gegeven.

"Onze leerkrachten hebben allang geen eigen klas meer. Wij werken met grote kerngroepen waar meerdere leerkrachten verantwoordelijk voor zijn. Dit is TOM: Team Onderwijs op Maat. Met deze vorm van *teamteaching* maken we al efficiënter gebruik van de talenten van onze teamleden", zegt Booms. "De ene leerkracht is goed in geschiedenis, een ander kan goed tekenen. Binnen de unit kan de één de geschiedenislessen doen en de ander de tekenlessen. In de praktijk zien we dat het werkt. Dat het goed is voor leraren én leerlingen, omdat onze mensen met meer voldoening werken." Het Slim Fit plan dat nu is gekozen als Innovatielmpuls, gaat nog een stapje verder. In dat concept worden niet alleen leer-

méér mensen voor de groep

krachten, maar ook onderwijsassistenten, mbo'ers dus, en zelfs informeel personeel voor een kerngroep van 70 tot 90 leerlingen gezet. Die laatste categorie betreft mensen uit de buurt, die vanuit een speciale kwaliteit gastlessen willen geven. "Denk aan pensionado's. Bij hen zit veel kennis waar scholen gebruik van kunnen maken, en zij vinden het vaak leuk om een of twee dagen per week iets voor een school te doen", legt Booms uit. "De basisgedachte is dat niet al het werk in het onderwijs door een leerkracht gedaan hoeft te worden."

Zo voldoet het concept aan de drie hoofdeisen van de Innovatielimpuls: minder leerkrachten, terwijl de werkdruk niet omhoog gaat en de kwaliteit niet omlaag.

Tijdbom

Ed Booms deed mee aan het project omdat hij overtuigd is van de noodzaak om met minder leerkrachten te gaan werken. "Het urgentiebesef in het primair onderwijs is nog niet zo hoog, maar er tikt echt een tijdbom", zegt hij. "De komende tien jaar stroomt 70 procent van de leerkrachten uit. Velen gaan met pensioen, anderen stappen over naar een andere branche. De instroom vanuit de pabo is niet groot genoeg om dat verlies op te vangen. En het voortgezet onderwijs gaat ook aan de po-leerkrachten trekken. Daar is het probleem immers nú al groot, daar staat op sommige scholen al 40 procent van de leraren onbevoegd voor de klas. Dus ook al valt het nu ogenschijnlijk nog mee, over vijf jaar moeten we al grote lerarentekorten verwachten in het primair onderwijs. Dan

moet je nu bedenken hoe je dat gaat opvangen, anders ben je te laat. Het is echt tijd voor innovatie van het onderwijs."

Vandaar dat Ed Booms zich met een delegatie van de Verenigde TOM Groep (VTG) over de opdracht van het

project Innovatielimpuls heeft gebogen. Hun concept kreeg de naam Slim Fit, een naam met meer betekenissen: "Het gaat over slim organiseren, maar in het Engels betekent slim mager. En fit is energiek, maar in het Engels betekent het dat het past. Dus: slimmer werken om te vermageren, en het geheel toch energiek en passend houden: dat bedoelen we met Slim Fit. Het is geen bezuinigingsplan: we bezuinigen niet op personeel, maar kiezen voor een andere inzet om het lerarentekort op te vangen. Dit concept past bij de toekomst."

Kwaliteit

Voor de Innovatielimpuls zijn in totaal 53 concepten ingediend. In Amsterdam reikte SER-voorzitter Alexander Rinnooij Kan in april prijzen uit aan de zeven meest kansrijke concepten. Voor het voortgezet onderwijs waren

dat er vijf, waarbij vaak gebruik werd gemaakt van de mogelijkheden van ICT. Eén van de winnaars in die categorie was bijvoorbeeld de eveneens bij VOS/ABB aangesloten GSG Schagen, die een concept van e-klassen had ingediend. Een e-klas is een rijk ingevulde elektronische leeromgeving, waardoor het aantal contact-uren met de docent gereduceerd kan worden.

Vanuit het primair onderwijs werden slechts twee concepten bekroond. Voor het plan van De Torenuil was de belangstelling vanuit het onderwijs direct groot. Booms licht toe: "Met de uitverkoren concepten mag de komende jaren geëxperimenteerd worden. Daar konden scholen zich voor aanmelden. Wat bleek? Van de 260 scholen die zich hebben ingeschreven voor een winnend concept, koos bijna de helft voor ons experiment. Er moest geloot worden! Er zijn er nu 67 toegelaten en 40 andere scholen mogen het juist niet doen, want die fungeren als controlegroep. Over drie jaar moet bekend zijn of ons concept daadwerkelijk het resultaat heeft dat wij verwachten."

Denkkracht

Met zoveel deelnemende scholen neemt het Slim Fit-concept meteen een stevige hap uit de subsidiepot van 18 miljoen euro. Vijf miljoen daarvan gaat naar Slim Fit. Per school kost het experiment zo'n 70.000 euro. Elke deelnemende school dient een eigen uitwerking van het plan te schrijven. Ed Booms en externe projectleider Marius Berendse, die eerder al bij de innovatie van het onderwijs via TOM en de VTG betrokken is geweest, bewaken de plannen. Ze moeten immers passen in het Slim Fit concept.

"Maar het is prachtig als zoveel mensen meedenken. Er zit veel denkkracht in het onderwijs en we moeten vooral van elkaar leren", zegt Booms. "Belangrijk is dat de *mindset* in het onderwijs verandert. Een vertrekende leerkracht hoeft straks niet meer per se vervangen te worden door een leerkracht. Dat kunnen straks ook twee mbo'ers zijn. En dat moeten we ook normaal gaan vinden."

Op zijn eigen school De Torenuil gaat het experiment na de zomer van start. De school heeft met het TOM-onderwijs al een begin gemaakt, maar om echt Slim Fit te worden moeten er nog stappen worden gezet. "We hebben nu nog alleen bevoegde leerkrachten voor de groep, terwijl bij Slim Fit het team veel meer gedifferentieerd is: van universitair geschoold tot MBO 3, van starters tot senioren, van binnen en buiten de school. Daarmee geven we meteen een eigentijdse invulling aan zaken als functiemix en functiegebouw."

Booms is enthousiast. "Ja, natuurlijk, we staan hier aan de wieg van een onderwijsvernieuwing. Hiermee kunnen we het onderwijs voor iedereen nog mooier maken dan het al is. Dat is geweldig inspirerend."

'Over vijf jaar al grote lerarentekorten'

'Eigentijdse invulling aan functiemix'